

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 1052/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Rafał Dzyr
Protokolant:	Iwona Mrazek

po rozpoznaniu w dniu 7 grudnia 2022 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości dłużnika K. F.

przeciwko M. F.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 21 kwietnia 2022 r. sygn. akt I C 3236/21

oddala apelację.

SSA Rafał Dzyr

Sygn. akt I ACa 1052/22

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2022 r., sygn. akt I C 3236/21, uwzględniając powództwo Syndyka masy upadłości dłużnika K. F.:

I. uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości dłużnika K. F. umowę darowizny zabudowanej nieruchomości, położonej w K., nr ewidencyjny działki (...), o powierzchni 0,0420 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta (...), która to umowa została pomiędzy darczyńcą K. F. a jego córką M. F. w dniu 4.06.2019 r. przed notariuszem W. M. w Kancelarii Notarialnej w K. w formie aktu notarialnego (rep. (...)) oraz

II. nakazał pobrać od pozwanej M. F. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 6.000 zł tytułem kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy w Krakowie ustalił, że na skutek zawarcia w dniu 4 czerwca 2019 r. umowy darowizny K. F. stał się niewypłacalny, bowiem wyzbył się jedyne istotnego składnika swojego majątku. W czasie dokonania darowizny K. F. posiadał liczne długi, których nie był w stanie spłacić. W związku z tym złożył w dniu 15 lipca 2020 r. wniosek o ogłoszenie upadłości. Sąd Rejonowy (...)w K. VIII Wydział Gospodarczy dla spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych postanowieniem z dnia 27 lipca 2020 r., sygn. akt (...), ogłosił upadłość dłużnika K. F., jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej oraz wyznaczył Syndyka masy upadłości w osobie J. T.. W toku postępowania o ogłoszenie upadłości ustalono, że K. F. posiadał długi wobec około 20 wierzycieli, którzy wezwania do zapłaty kierowali do niego już w okresie, gdy dokonywał darowizny nieruchomości swojej córce. Pozwana wiedziała o problemach finansowych ojca, w dacie darowizny mieszkała z rodzicami, a jej ojciec we wniosku o ogłoszenie upadłości w sprawie o sygn. akt (...) napisał : „Problemem z jakim musi borykać się rodzina są również częste wizyty windykatorów terenowych oraz nękające praktyki firm windykacyjnych, które bardzo źle wpływają na zdrowie psychiczne członków rodziny”.

Skoro zgromadzone w sprawie dokumenty nie zostały zakwestionowane przez strony oraz nie wzbudziły wątpliwości Sądu co do formy i treści, to Sąd Okręgowy na ich podstawie ustalił wyżej opisany stan faktyczny. Sąd ten za niewiarygodne uznał w świetle doświadczenia życiowego wyjaśnienia pozwanej o tym, że nie wiedziała o problemach finansowych swojego ojca, nie widziała żadnych wezwań do zapłaty i windykatorów, zwłaszcza, że jej ojciec we wniosku o ogłoszenie upadłości wskazał okoliczności tej wersji wprost przeczące.

Sąd Okręgowy zważył, że ze względu na upływ ponad roku pomiędzy darowizną, a złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości w sprawie nie znajdował zastosowania przepis art. 127 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1228, z późn. zm.), a zaskarżona czynność prawna dłużnika podlegała na podstawie art. 131 Prawa upadłościowego ocenie według przepisów Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem specyfiki postępowania upadłościowego. Legitymacja czynna Syndyka do wystąpienia z powództwem wynikała z art. 132 ust. 1 w zw. z art. 131 Prawa upadłościowego oraz art. 531 § 1 k.c. Powód wykazał wszystkie przesłanki wymagane przez art. 527 § 1 k.c. w zakresie, w jakim od obowiązku tego nie zwolniły go domniemania prawne, których pozwana nie zdołała skutecznie wzruszyć. Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Darowizna została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli K. F., bowiem darowana przez niego nieruchomość stanowiła jedyny istotny składnik jego majątku, a na skutek umowy K. F. stał się w oczywisty sposób niewypłacalny. Nie jest znany jakikolwiek jego majątek pozwalający na zaspokojenie wierzycieli. Z akt sprawy(...)wynikało, że w chwili darowizny dłużnik już nie regulował zobowiązań, co z kolei pozwalało na zastosowanie domniemania prawnego uregulowanego w art. 529 k.c. Dłużnik musiał wiedzieć, że darowanie nieruchomości córce istotnie uszczupli jego majątek i skrzywdzi wierzycieli. Na skutek darowizny pozwana uzyskała korzyść majątkową. Ponieważ jest córką dłużnika, na podstawie art. 527 § 3 k.c. domniemywa się, że wiedziała ona o tym, iż jej ojciec działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Domniemanie to nie zostało przez nią skutecznie wzruszone. Pozwana, zamieszkując w jednym domu z dłużnikiem, który był regularnie odwiedzany przez windykatorów, musiała zdawać sobie sprawę z problemów finansowych ojca i tego, że dokonując na jej rzecz darowizny skrzywdzi on wierzycieli. Skoro zaś pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, to zgodnie z art. 528 k.c. wierzyciel miał prawo żądać uznania darowizny za bezskuteczną, nawet jeśli pozwana nie wiedziałaby o tym, że jej ojciec działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd pierwszej instancji orzekł o kosztach sądowych, z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2257, z późn. zm.), w zw. z art. 132 ust. 2 Prawa upadłościowego, nakazując pobrać kwotę 6000 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu odpowiadającej 5 % wartości przedmiotu sporu.

Pozwana w apelacji wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa oraz wniosła o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy oraz ocena prawna przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zostały podzielone przez Sąd drugiej instancji.

Odnosząc się do zarzutów podniesionych w apelacji, należało wskazać, że do akt niniejszej sprawy zostały dołączone akta Sądu Rejonowego(...) w K.o sygn. (...). Na kartach 16-17 tych akt znajduje się zestawienie długów, sporządzone przez dłużnika K. F.. W zestawieniu wymienił on 25 zobowiązań wobec różnych podmiotów finansowych: banków i instytucji zajmujących się udzielaniem pożyczek na kwoty od 1.666 zł do 40.161 zł. Dłużnik podał daty powstania tych zobowiązań. Niektóre z nich dotyczyły czynności prawnych jeszcze z 2015 r. Dłużnik sam określił daty wymagalności niektórych ze zobowiązań na miesiące: lipiec, sierpień i wrzesień 2019 r. Zatem w dniu 4 czerwca 2019 r. dłużnik, zawierając umowę darowizny, musiał mieć świadomość skali swojego zadłużenia oraz braku możliwości spłacenia go z osiągniętych dochodów. Pozwana nie wskazała, że w tym okresie jej ojciec dysponował innym majątkiem, pozwalającym na spłacenie wymagalnego zadłużenia. Mając to na uwadze, nie można było zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Dysponując dokumentami zawartymi w aktach postępowania o ogłoszenie upadłości Sąd pierwszej instancji miał wszelkie podstawy do uznania, że w chwili dokonywania darowizny dłużnik K. F. był niewypłacalny.

Dokonywanie przez K. F. częściowych spłat zadłużenia w okresie pomiędzy darowizną (4.06.2019 r.) a złożeniem przez niego wniosku o ogłoszenie upadłości (17.07.2020) nie stanowi argumentu za tym, że w dacie dokonywania darowizny dłużnik był wypłacalny. Skala jego zadłużenia, w powiązaniu z informacją podaną przez niego we wniosku o ogłoszenie upadłości, że przedsiębiorstwo, w którym pracował miało kłopoty, on sam chorował, jego rodzina nie miała środków na sfinansowanie drobnych remontów w starym domu, w którym mieszkali, i dlatego zaciągali pożyczki, świadczy o tym, że dłużnik już w dniu zawierania umowy darowizny był niewypłacalny. Przypomnieć przy tym należy, że zgodnie z art. 527 § 2 k.c. w chwili zawierania umowy dłużnik nie musi być całkowicie niewypłacalny. Wystarczające jest stwierdzenie, że po zawarciu umowy darowizny stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, a to w niniejszej sprawie było oczywiste. Pozwana nie podjęła próby wykazania, że jej ojciec w czerwcu 2019 r., dysponował majątkiem i dochodami, które pozwalałyby na terminowe realizowanie wszystkich zaciągniętych zobowiązań, a sytuacja ta, z przyczyn od ojca niezależnych nieprzewidzianych przez niego, uległa zdecydowanemu pogorszeniu dopiero w późniejszym okresie.

Zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu Okręgowego z treścią zebranego w sprawie materiału poprzez przyjęcie przez Sąd, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli nie mógł się ostać, ponieważ ustalając tę okoliczność Sąd Okręgowy kierował się domniemaniem prawnym zawartym w art. 529 k.c. Przepis ten stanowi, że domniemanie świadomości dłużnika o działaniu krzywdzącym wierzycieli wynika z powiązania niewypłacalności dłużnika z dokonaniem przez niego darowizny. Domniemanie to zachodzi zarówno, gdy w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, jak wtedy, gdy na skutek dokonania darowizny stał się niewypłacalny. Pozwana nie mogła obalić tego domniemania. Skoro bowiem dłużnik nie posiadał wystarczających dochodów oraz innego majątku, to podarowanie nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym pozbawiło wierzycieli możliwości zaspokojenia i spowodowało stan niewypłacalności co najmniej w bardzo dużym stopniu.

W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Rafał Dzyr